איתן בן דוד - ראיון עם מזכ"ל תנועת

איתן בן דוד מכהן בתפקידו מתחילת השנה, יש לו משנה סדורה: תומך נלהב של התארגנויות החקלאים, חסיד של חיזוק הפריפריה, בעד המשך התכנון בחקלאות. אוהד גדול של תנובה, מעריך מאוד את אריק רייכמן ותומך ללא עוררין בדרכו, גם כאשר אינו מוכן לשלם ליצרנים את התייקרות המחיר.
התרשמותנו, שאיתן עדיין אינו מכיר את ענף החלב לעומקו.
ראיון בקצב אש..

איתן בן דוד, דור שלישי למשפחת חקלאים במושב רינתיה, בן 46, אב לשלוש בנות, למד כלכלה לתואר ראשון ושני בפקולטה לחקלאות ומילא את כל התפקידים הכלכליים והבכירים במועצת הירקות, כולל מנכ"ל המועצה במשך כארבע שנים.
דיבורו רהוט ומתובל בהרבה מונחים מקצועיים בתחום הכלכלי, עונה באריכות ובהרחבה על השאלות ומשתדל לעקוף את המוקשים, בניסוחים מורכבים.

מה משקל החקלאות בתנועת המושבים?
ערך החקלאות נאמד ב-4 מיליארד ₪ לערך והיא מהווה כ-20% מסך ההכנסות. מספר בעלי הנחלות המתפרנסים רק מחקלאות, הצטמצם משמעותית ובטווח הארוך יגיע לכ-13%.

חקלאי שלא מתייעל באופן מהיר מהשחיקה ימצא עצמו נשחק מאוד בהכנסותיו

תנועת המושבים מובילה במרחב הכפרי, עם 250 מושבים מתוך 750 ישובים כפריים, יש עוד כ-200 מושבים מתנועות אחרות ו-230 קיבוצים.
המרחב הכפרי מאופיין בתפיסת הקרקע שלו, להבדיל מיתר המגזרים בארץ. המשימה המרכזית של חברי המושב היא לשמור על הקרקע, החקלאות היא המכשיר המרכזי לשמירה על הקרקעות.
מדובר בחקלאות שיודעת לספק סופר מזון מגוון ובטוח לאוכלוסייה, מעבדה מדהימה לאנשי המחקר, ייצוא ידע וסיוע ליצרני התשומות.

מנגד יש גם הרבה איומים שמסכנים את מפעל החקלאות - זמינות גורמי ייצור, כ"א ומים, ייבוא. יש חשיבות עליונה לקיומם של ארגונים חכמים ומתמחים, בעלי התמצאות גבוהה בנושאים, שישמרו על המשך קיומם של גורמי הייצור האלה, כולל הנכסים.

מה עמדתך בנושא התכנון בחקלאות?
החקלאות מאופיינת בתנודתיות מאוד גבוהה בהיצעים שלה והדבר מוביל לעיתים קרובות ליציאה משיווי משקל, למעלה או למטה. חוסר היציבות כופה שינויים, המובילים למחוזות לא רצויים ולכן בכל הארצות המפותחות, יש לחקלאים פטור מהגבלים עסקיים והם יכולים להתארגן ולהתאגד, כדי לווסת את השווקים.
צריך תכנון והעדפות למרחבים הכפריים, אפשר לספק את כל החלב עם הרבה פחות משקים, אפשר לסגור 3,000 משקי לול, אבל זה יוביל להעמקת השונות בחלוקת ההכנסות, לריכוזיות בידי מעטים - בעלי הון ואבטלת כל הפרטים שיושבים בפריפריה.
תכנון בענף אינו רק מכסות חלב וביצים, אלא גם מכסות מים, מחירי מינימום לתוצרת. אגרקסקו היא סוג של תכנון, כיון שאינה מתנהגת כמו פירמה פרטית.

מה חלקו של ענף החלב בהכנסות המושבניקים?
בעל משק חקלאי, גם רפתן, צריך להגיע לעודף שנתי שלא יפחת מ-300,000 ₪ (לפני עבודה עצמית ותשלומי מס).
חקלאי שלא מתייעל באופן מהיר מהשחיקה ימצא עצמו נשחק מאוד בהכנסותיו ולכן אני בעד להגיע למצב שבו מכסת החלב הנתונה למושב, תתחלק בעתיד לכמה שיותר

המושבים

מראיינים:
אופי רייך ויוסי מלול

נותר מצב של אסימטריה, כאשר מחיר המוצרים לא עלו במקביל לעליית מחיר החלב הגולמי וזה פגע באופן דרמטי בריווחיות של תנובה

בעלי רפתות, שיבטיחו את הכנסותיהם, ברמת המינימום.
אני שואף שתנועת המושבים תחזיק את כל מכסת החלב ותמנע את צמצום מספר העוסקים בענף.

איך עושים את זה?

- דבר ראשון לשמור על תנובה, מועצת החלב, ארגוני החקלאים, גופי התמך (הדרכה – מאוד חשובה, מחקר ועוד).
- להבטיח תקציבים הולמים לתמיכה בענף החלב ותמיכה פוליטית סטטוטורית
- מועצת החלב – להעניק לה את הכלים החוקיים לנהל את משק החלב, תוך שהיא מאוישת על ידי נציגים מהשטח.
- שמירה על ארגוני המגדלים והבטחת קיומם כארגונים בודדים
- שמירת התכנון וגיבויו באופן חוקי
- המחלבות הן כלי מרכזי לשמירת התכנון
- היצרן זכאי להחזר הוצאות הייצור בתוספת רווח.

לאחרונה איימה תנובה שלא תשלם למגדלים את התוספת למחיר החלב, שנבעה מעליית מחיר הגרעינים בעולם, מה היתה עמדתך?

אני תמכתי באריק בנושא המחיר, כי על החלב חיים המגדלים והמחלבות, מי שמשלם הוא הצרכן – השוק. ברגע שנוצר מצב שמאיים על הכנסות המחלבות, זה יוביל, בתגובת שרשרת, לסגירת רפתות והנכס הגדול של יצרני החלב הוא השוק, כפוף להבטחת הריווחיות.
נותר מצב של אסימטריה, כאשר מחירי המוצרים לא עלו במקביל לעליית מחיר החלב הגולמי וזה פגע באופן דרמטי בריווחיות של תנובה, תנובה מבוססת על ניהול עסקי ומרבית בעליה, אינם בעלי זיקה אסטרטגית לחברה.

איתן בן דוד

עמדת תנועת המושבים אומרת שצריך לראות את העניין, בהיבט הרחב ביותר של כלל משק החלב, תנובה היא הנפגעת העיקרית. מזכיר התנועה רוצה מחד לשמור על הרפתות ומצד שני לא לוותר על הדיבידנדים

ההסבר הזה ניתן על ידי מנכ"ל תנובה, אך כיצד מגינה תנועת המושבים על חבריה המגדלים הקטנים?

עמדת תנועת המושבים אומרת שצריך לראות את העניין, בהיבט הרחב ביותר של כלל משק החלב, תנובה היא הנפגעת העיקרית. מזכיר

איתן בסיור בעמק יזרעאל

התנועה רוצה מחד לשמור על הרפתות ומצד שני לא לוותר על הדיבידנדים. לכן שמעתי את שני הצדדים והבעיה היא לצמצם את הפער בעדכון המחירים.
תנובה מייצרת עם 800 מיליון ליטר חלב, היא יכולה לעבוד רק עם 600 מיליון ולהרוויח יותר, אין קשר בין מקסימום הייצור למקסימום הרווח. אני יכול לומר שאריק רייכמן קידם את תנובה שני דורות קדימה, היא מתנהלת על פי אמות מידה מקצועיות והיא מרוויחה פחות כסף, בגלל התחשבותה בצרכי היצרנים.

מהי עמדת תנועת המושבים בנושא הפרטת תנובה?
אחת הבעיות היא צמצום במספר החקלאים וצמצום הפעילות של תנובה, בחלק מהפעילות החקלאית. זה הגדיל את חלק הבעלים שאינם בעלי זיקה אסטרטגית לתנובה.
הפרטת תנובה היא החלטת ועידה, עם זאת צריך להפריט אותה בצורה מושכלת, לשמור את גרעין השליטה באופן מובהק ולגבות מחיר ריאלי עבור המניות. אני רוצה שתנובה תשאר בשליטת ההתיישבות ובאופייה הנוכחי, לא תומך במשקיע פיננסי.

ובכל זאת איך מייצגים את החקלאים בתנובה?
אני יושב בכל הכובעים ורואה את כל ההיבטים, יש לי גם אחריות דירקטורים בתנובה ואני צריך להיות גורם מפשר. אם הממשלה תקבע את מחיר החלב בצו, אזי תנובה לא תייצר חלק מהמוצרים וסך ייצור החלב יקטן.

אין מקום לצעדים חד צדדיים, צריך יציבות בהסכמה.

מה התוכניות שלך לאחר הקדנציה בתנועה?
בתנועה יש גודש משימות עצום ואני עסוק, כל כולי, בשיקומו של המרחב הכפרי בישראל. אני לא חושב על דברים אחרים. המשימה היא יותר ארוכה מקדנציה אחת בתפקיד.

איזה מסר אתה רוצה להעביר למגדלים?
- לשמור על זיקה חזקה להתארגנויות שמאחדות אותנו, ללמוד אותם היטב, למצות מהן את המרב ולבסס אותן.
- ברמה הפרטנית מציע להיות מאוגדים, כי ברגע שההתאגדות תשבר ואיש איש לדרכו, תהיה השתלטות של בעלי ההון ונהיה עם חקלאות ללא חקלאים, משק חלב ללא רפתות.
- המגדלים צריכים לבחור באופן ישיר את נציגיהם למערכות התמך ולשמש כמועדון יצרנים חי ותוסס, זו זכות הקיום בטווח הארוך. ■